

УДК 378-027.511:378.4-046.87(477.87)+37.014
DOI: 10.24144/2218-5348.2020.1(21).161-174

Оксана Свєженцева,
кандидат історичних наук, доцент
начальник відділу міжнародних зв'язків
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(м. Ужгород, Україна)

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ: З ДОСВІДУ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

У статті висвітлено досвід Ужгородського національного університету у сфері інтернаціоналізації. Йдеться зокрема про те, що з метою ефективної та конкурентоздатної роботи університету потрібно постійно розвивати взаємодію з міжнародними мережами, організаціями та фондами, міжнародними стипендійними програмами. Проаналізовано участь УжНУ у стратегічних міжнародних альянсах, консорціумах, міжнародних освітніх та дослідницьких мережах, рейтингових зарубіжних виданнях. Особливу роль у процесах освітньої глобалізації відведено двосторонній співпраці, академічній мобільності, семестровому навчанню (у тому числі і за програмою Еразмус+), підготовці спільних освітніх програм «два дипломи», підготовці міжнародних проєктів, залученню грантів.

Ключові слова: міжнародна співпраця, глобалізація, вища освіта, академічна мобільність.

The main task of “Uzhhorod National University” is the training of the highly skilled professionals of the European level. For the implementation of this task, the innovational technologies in education are developed and practically implemented. An active international activity in the sphere of education and science is conducted. Modern understanding of the internationalization of education regards it as a process of integration of the international dimension into the educational process, the planning and the conduction of the scientific research, the provision of social services by the educational institution, and the development of the educational strategies, aimed at formation of the global youth thinking taking into account the perspectives of the development of modern society.

The article deals with the peculiarities of academic mobility, which is one of the directions of the Bologna process. It determines to what extent the SU “UzhNU” is involved in the processes of academic exchanges and international cooperation, first of all with European countries. Classifying academic mobility it is appropriate to distinguish the following activities: those carried out on the basis

of European financial support: Erasmus + Jean Monnet, Visegrad Fund, those acting on the basis of intergovernmental coordination (interagency, intergovernmental programs); those based on a regional and bilateral inter-university agreements.

Basic directions of cooperation between partner parties, declared by ministries, departments, associations of rectors, university consortia: Setting up and coordinating inter-institutional cooperation in the areas of academic mobility, research, technological development and innovation, increasing competitiveness on a national and international scale; organization of joint conferences, symposiums, seminars, other scientific forums; preparation and publication of joint educational and scientific publications; development of joint educational programs, establishment of joint supervision of doctoral students; establishment of mutually beneficial cooperation with authorities, business, other interested parties; development, promotion and implementation of joint projects to national and international donors; academic mobility of students, doctoral students, scientific and pedagogical workers.

Keywords: *international cooperation, globalization, higher education, academic mobility.*

Актуальність теми. Одним з важливих напрямів формування освітньої політики країн Європи і світу сьогодні залишається інтернаціоналізація та модернізація. Глобалізацією сучасного світу, розвитком міжнародної співпраці, економічною, політичною, соціальною та культурною інтеграцією країн зумовлюється і діяльність університетів. Функціонування закладів вищої освіти проходить за чітко аргументованою стратегією інтернаціоналізації – з розумінням трендових процесів, спрямованих на толерантність і міжкультурну комунікацію та націлених на підготовку конкурентоспроможних спеціалістів для міжнародного ринку праці.

Глобалізація, чи інтернаціоналізація освіти – це ніщо інше, як інтеграція міжнародного виміру у навчальний процес, – у планування освітніх програм і виконання наукових досліджень, у надання соціальних послуг навчальним закладом, у розробку проєктів, у формування глобального мислення студентської молоді.

Серед внутрішніх факторів інтернаціоналізації – роль університету, повага до його культурно-історичних традицій, оцінювання академічних програм, якість професорсько-викладацького складу, організаційна структура закладу. Зовнішні фактори інтернаціоналізації охоплюють престижність і репутацію закладу на міжнародній арені, визначення тенденцій його розвитку й можливостей їх реалізації на міжнародному ринку, оцінювання конкурентоспроможних можливостей закладу.

Джерельна база дослідження теми. Адаптація національної системи освіти до загальноєвропейських критеріїв дозволяє забезпечити принципову можливість розвитку академічної мобільності української вищої освіти. Інструменти й способи забезпечення сумісності та порівнюваності національних складових у рамках європейської системи вищої освіти розроблено в базових документах Болонського процесу, як-от: Всеосяжна рамка кваліфікацій для Європейського простору вищої освіти (The Overarching Framework for Qualifications in the European Higher Education Area – QF-EHEA), заснована на Дублінських дескрипторах; Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (European Qualifications Framework for Lifelong Learning – EQF-LLL), ініційована Європарламентом та Єврокомісією; Кроки з розробки національних рамок кваліфікацій, ухвалені на Лондонській конференції міністрів, відповідальних за вищу освіту (2007) [7]; Рекомендації країнам з проведення процесу верифікації – критерії і процедури для підтвердження сумісності рамок освіти, Хартія європейських університетів для освіти впродовж життя. Концептуальними щодо академічної мобільності є положення Болонської декларації про те, що студенти Європи мають потребу і право на навчання для здобуття ступенів, що визнаються в Європі, а не тільки в країнах (регіоні), де їх здобуто, а також те, що головною відповідальністю навчальних закладів та установ європейської вищої школи є гарантія надання однаково високого рівня кваліфікації своїм студентам. Базуючись на вищезазначеній концептуальній основі, спираючись на Закон України «Про вищу освіту» [1], Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затверджене постановою КМУ від 12.08.2015р. №579 [5]. Положення про академічну мобільність студентів ДВНЗ «УжНУ», затверджене наказом ректора №379/01-17 від 25.02.2016 р. [4], а також на Стратегію розвитку ДВНЗ «УжНУ» розроблена Стратегія інтернаціоналізації.

Постановка проблеми. Пріоритетним у виборі стратегії міжнародного співробітництва та стратегічних партнерів ДВНЗ «УжНУ» визначено: членство у міжнародних консорціумах, асоціаціях, товариствах; білатеральне партнерство; участь науково-педагогічних працівників у міжнародних конференціях, форумах, симпозіумах; проведення спільних наукових розробок; забезпечення якості інтернаціоналізованої освіти; заохочення студентів до участі в міжнародних програмах, проєктах, наукової діяльності.

На сьогодні ДВНЗ «УжНУ» активно співпрацює із 120 закордонними партнерами на основі міжнародних білатеральних договорів, партнерських угод з реалізації міжнародних проєктів та з метою супроводу академічної мобільності Erasmus+. На основі домовленостей із зарубіжними науковими установами та вищими навчальними закладами визначено основні потенційні сфери співробітництва, враховуючи сильні сторони і потреби партнерів.

Узгоджуються освітня методологія, наукові пріоритети, залучення інновацій. Університет активно співпрацює з іноземними партнерами із США, Китаю, Казахстану, Грузії, Туреччини, Іспанії, Італії, Великобританії, Німеччини, Бельгії, Хорватії, Угорщини, Румунії, Литви, Польщі, Чехії та Словаччини та ін. Основними напрямками співпраці між сторонами-партнерами є: організація спільних конференцій, симпозіумів, семінарів, інших наукових форумів; підготовка та видання спільних навчальних і наукових праць; академічна мобільність студентів, аспірантів, докторантів, викладачів, науковців; розробка спільних освітніх програм, налагодження спільного керівництва докторантами; налагодження взаємовигідного співробітництва з органами влади, бізнесом, іншими зацікавленими сторонами; розробка, просування та реалізація спільних проєктів національних та міжнародних донорів.

Підготовка та реалізація спільних освітніх і наукових проєктів з провідними вищими навчальними закладами Європи та світу першочергово здійснюється через участь Університету у різних міжнародних організаціях, асоціаціях та консорціумах.

У квітні 2015 року з метою інтернаціоналізації на базі ДВНЗ «Ужгородський національний університет» утворено Міжнародний консорціум університетів, до якого увійшло 18 зарубіжних та українських ЗВО. Зокрема меморандум про створення Міжнародного консорціуму університетів підписали представники таких зарубіжних вищих навчальних закладів, як: університет ім. М. Ромеріса (Литва), Поморська академія у Слупську (Польща), Вища школа бізнесу – Національний університет Луїса (Польща), Університет Бабеш-Бояї (Румунія), Західний університет ім. Васіле Голдіш (Румунія), Братиславський економічний університет (Словацька Республіка), Євразійський національний університет ім. Л. Гумільова (Казахстан), Батумський державний університет ім. Ш.Руставелі (Грузія). Основні напрями співпраці між сторонами-партнерами такі: спільна проєктна діяльність, участь у міжнародних грантових програмах, організація спільних міжнародних науково-практичних конференцій, активізація наукової роботи, залучення до неї студентів, налагодження спільного керівництва студентськими роботами; розвиток різних форм академічної мобільності, розробка спільних освітніх програм, налагодження взаємовигідного співробітництва з органами влади, співпраця вищих навчальних закладів з органами місцевого самоврядування [2].

Важливе значення для подальшої інтеграції в європейський науковий простір стало приєднання ДВНЗ «УжНУ» до Великої Хартії університетів у вересні 2018 року. Magna Charta Universitatum об'єднує понад 80 провідних університетів світу, закріплює основні цінності, права та обов'язки університету як ключового інституту суспільства, діяльність якого

присвячена визначенню й поширенню найважливіших принципів і знань, наданню суспільству інтелектуальних орієнтирів [8].

Активно продовжується співпраця Ужгородського національного університету в рамках Конференції ректорів Дунайського регіону [6]. Дунайський регіон має великий інноваційний потенціал, що стало очевидним через спільну реалізацію різних проєктів ЄС, серед яких у першу чергу Horizon 2020 року, Life +, Interreg, Jean Monnet, Erasmus+ та ін.

Одним із вагомих критеріїв успіху сучасних університетів є включення до світових рейтингів. Протягом 2019 року університетом здійснено аналіз та подання статистичних даних для участі у міжнародних рейтингах, серед них – Times Higher Education World University Rankings, QS World University Rankings by Region, U-Multirank, UI GreenMetric World University Rankings, Webometrics Ranking of World's Universities.

У 2019 році ДВНЗ «УжНУ» вперше включено до регіонального рейтингу, наразі університет знаходиться на 231-240 позиції. З українських закладів вищої освіти до рейтингу входить тільки 20 вишів, серед яких УжНУ займає 11 позицію.

Стратегія інтернаціоналізації в ДВНЗ «УжНУ» здійснюється за двома умовними векторами, які часто переплітаються: зовнішній вектор – у першу чергу це міжнародна академічна мобільність, і внутрішній вектор – впровадження світових стандартів, інтернаціоналізація навчальних курсів, міжкультурних програм тощо.

Для наукових, науково-педагогічних працівників та інших учасників освітнього процесу академічна мобільність дає можливість підвищення кваліфікації в контексті глобальних трендів розвитку науки і залучення до кращих світових практик, розширення професійного діалогу і підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. Міжнародна академічна мобільність надає учасникам освітнього процесу розширення культурного діалогу і кругозору, набуття нових унікальних професійних навичок та удосконалення навичок володіння іноземними мовами.

Формами академічної мобільності для учасників освітнього процесу, що здобувають освітні ступені бакалавра, магістра та доктора філософії, є: навчання за програмами академічної мобільності, мовне стажування, наукове стажування. Формами академічної мобільності для осіб, що здобувають наукову ступінь доктора наук, науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників та інших учасників освітнього процесу, є: участь у спільних проєктах, викладання, наукове дослідження, наукове стажування, підвищення кваліфікації.

Наразі ДВНЗ «УжНУ» продовжує працювати у рамках європейської освітньої програми Erasmus+ [3]. З 2014 року ця програма дозволяє забезпечити мобільність студентів та викладачів на основі стипендій, що надаються Європейським Союзом та покривають витрати на навчання й

проживання. Відділом міжнародних зв'язків систематично проводиться робота щодо розширення та зміцнення договірних відносин з європейськими університетами. Пророблена робота створила можливість для бакалаврів, магістрів та для викладачів безкоштовно навчатися або стажуватися/викладати у провідних європейських вишах. Серед університетів-партнерів УжНУ у сфері Еразмус+ мобільності: Університет м.Фоджа; Падуанський університет; Університет ім. Поля Собатьє м.Тулуза; Литовський університет науки і здоров'я; Університет м. Пітешть; Люблінський католицький університет Іоанна Павла II; Кошицький університет ім. П.Й. Шафарика; Університет ветеринарної медицини та фармації в м. Кошице; Університет ім. Я.А. Коменського в Братиславі; Науковий університет ім. Етвеша Лоранда; Карлів університет у Празі; Політехнічний університет м. Пожега та ін.

Систематично відбувається співпраця між ДВНЗ «УжНУ» та Поморською академією у Слупську (Польща). З 2015 року здійснюється семестрове навчання наших студентів у цьому польському державному вищому навчальному закладі за сімома спеціальностями. У 2018 році започатковано аналогічну програму семестрового навчання з Академією Ignatianum у Кракові (Польща), що збільшує можливість семестрового навчання студентів ДВНЗ «УжНУ» за кордоном.

Особлива роль у процесі інтернаціоналізації відводиться навчанню за спільними освітніми програмами, яке координується безпосередньо університетами-партнерами. Ініційована університетами, на основі білатеральних угод, здійснюється підготовка студентів усіх освітніх рівнів за спільними освітніми програмами, на основі узгоджених навчальних планів студенти паралельно здобувають освіту в двох університетах, а по завершенню отримують два дипломи. Визнання кредитів, засвоєних студентом у виші-партнері, дає змогу розширити методологію, зміст та географію навчання, а разом з тим зекономити час. Відповідно до укладених угод студенти біологічного факультету, математичного факультету, факультету історії та міжнародних відносин, факультету туризму та міжнародних комунікацій, факультету інформаційних технологій навчаються за програмами подвійних дипломів у партнерських університетах Польщі, Словаччини та Литви. У 2019 році акредитовано спільну магістерську програму «Інженерія програмного забезпечення та бізнес-аналіз» на основі угоди з Школою економіки та менеджменту в публічному адміністрування в Братиславі. Навчальна програма має стандартну тривалість навчання – 1,5 року, включаючи практичні тренінги. Перші два семестри навчання здійснюються на факультеті інформаційних технологій УжНУ (українською мовою), а третій семестр навчання буде проходити в Братиславі (словацькою мовою).

За підтримки урядових програм Словацької Республіки, Республіки Польщі, Румунії та Угорщини здійснюється й семестрове навчання, частковий курс навчання, проходження виробничої практики на підприємствах, в організаціях, клініках, навчальних закладах та наукових установах прикордонних регіонів. Так, наприклад, щорічно близько сотні студентів УжНУ користуються такою можливістю й проходять часткове (тримісячне) навчання за кордоном. Такого роду академічна мобільність дає студентам можливість покращення мовних навичок та досвід міжкультурного спілкування, а для майбутніх випускників розширюються можливості працевлаштування через визнання кваліфікацій. Взаємне визнання документів про освіту, наукові ступені і вчені звання здійснюється також на підставі двосторонніх міжурядових угод, і такі угоди Україна має серед понад двадцяти країн – з Польщею, Словацькою Республікою, Угорщиною та Румунією.

Відповідно до чинної Програми співробітництва між Міністерством освіти Словацької Республіки та МОН України про співробітництво та обміни в галузі освіти викладачі та студенти-філологи проходять наукове стажування у Пряшівському університеті (м. Пряшів), у Братиславському університеті імені Я.А. Коменського. Щорічно у цій програмі беруть участь близько 15 студентів-словакістів. Студенти спеціальності «Словацька мова і література» і «Чеська мова і література» проходять діалектологічну та ознайомчу практику у Словаччині (Нітра) та Чехії (Пелгримов, Гавлічків Брод).

Також археологічну практику в Інституті археології САН м. Кошице (Словацька Республіка) проходять студенти факультету історії та міжнародних відносин, а студенти інженерно-технічного факультету проходять практику у Жешувському політехнічному університеті у Польщі.

Загалом студенти та науковці УжНУ беруть участь у різних міжнародних конференціях та семінарах, а також проходять стажування в рамках стипендіальних програм міжнародних фондів: Fulbright, Вишеградського фонду, Рамкової програми SAIA, OeAD, DAAD, фонду Європейської комісії, MOBIS. Щорічно відділом міжнародних зв'язків фіксується близько 600 закордонних відряджень студентів, аспірантів, наукових та педагогічних працівників.

Обмін досвідом науковців та педагогів є чи не найголовнішим у підвищенні якості надання освітніх послуг, модернізації та інтернаціоналізації в регіоні. Окрім організації міжнародних науково-практичних конференцій, проведення спільних науково-дослідних робіт, практика постійного лекторату є найпоширенішою і ефективною формою мобільності академічно-наукового кола. Вищезазначені форми обміну досвідом здійснюються як на основі урядових угод, так і за підтримки різних стипендійних програм та й з ініціативи безпосередньо навчальних та

наукових установ. Зокрема, перший у регіоні постійний лекторат словацької мови і культури в регіоні відкрито у вересні 1994 року (діє по сьогодні) на основі міждержавних угод на кафедрі загального і слов'янського мовознавства Ужгородського державного університету. Сьогодні, на основі укладених контрактів, в УжНУ діє постійний іноземний лекторат на юридичному факультеті, медичному, стоматологічному та філологічному факультеті викладають іноземні фахівці.

Позитивною є динаміка кількості іноземців, які стали учасниками академічної мобільності. Відповідно до партнерських угод про співпрацю за програмою обміну УжНУ на факультеті суспільних наук пройшла навчання студентка Дармштадтського університету прикладних наук (ФРН); магістрантка Євразійського національного університету імені Л.Н. Гумільова (Республіка Казахстан) стажувалася на факультеті туризму та міжнародних комунікацій. семестрове навчання в рамках програми Erasmus+ пройшли студенти Падуанського університету (Італія), Карлового університету в Празі (Чеська Республіка) на юридичному факультеті, а також студентка Політехнічного університету м. Пожега (Хорватія) на економічному факультеті.

Підготовка іноземних громадян у ДВНЗ «Ужгородський національний університет» здійснюється українською та англійською мовами. Навчання англійською мовою для студентів спеціальностей «Лікувальна справа», «Стоматологія» розпочалося з 2014/2015 навчального року, а у 2018-2019 роках ця практика була поширена на всі спеціальності медичного спрямування, деякі – спеціальності інженерного спрямування, міжнародні відносини, економіку та ін.

У рамках програми академічних обмінів імені Фулбрайта (США) стажувалося десятеро науковців. За програмою Erasmus+ в ДВНЗ «УжНУ» також пройшли стажування та обмінялись співробітники Університету в м.Пожега (Хорватія), співробітники Католицького університету у м.Ружомберок (Словаччина), науковці Литовського університету наук про здоров'я (Вільнюс, Литва), Університету Бабеш-Бояї (Румунія) тощо.

З метою підвищення якості надання освітніх послуг у нашому виші до читання лекцій залучаються іноземні фахівці. Зокрема, лекції для студентів різних спеціальностей читають відомі фахівці, серед них визнані вчені: Інституту славістики Віденського університету (Австрія), Центру студій Східної Європи Варшавського університету (Республіка Польща); Університету м. Байройт (Німеччина); Назарет Коледжу (США), Пряшівського університету, Ягеллонського університету, Університету м.Грац, а також Надзвичайні та Повноважні послы, Генеральні консули, високопосадовці. Важливі вектори розвитку університету обговорюються керівництвом університету під час офіційних візитів до університету відомих дипломатів і посадових осіб провідних країн: Норвегії, Угорщини, Польщі,

Словаччини, Чехії, Німеччини, США, керівників зарубіжних наукових та освітніх закладів, Координаторів стипендіальних програм. Систематично в різних заходах брали участь Генеральний консул Словацької Республіки в Ужгороді, консули Генерального консульства Угорщини в Ужгороді, Генеральний консул Чеської Республіки у Львові.

Забезпечення високої міжнародної культури навчального закладу сприяє створенню позитивного клімату, міжнародному співробітництву викладачів і студентів, підвищенню міжнародного престижу й репутації, формуванню полікультурної свідомості, глобального мислення випускників.

Важливими подіями у міжнародному житті університету є присвоєння та вручення почесних звань Doctor Honoris Causa відомим європейським науковцям за особисті наукові досягнення та розвиток і поглиблення співпраці з Ужгородським національним університетом. Зокрема, протягом останніх років такі почесні звання отримали: Петер Куш – доктор наук, професор, продекан факультету математики, фізики та інформатики Університету ім. Коменського у Братиславі (Словацька Республіка), Томаш Зіма – відомий чеський науковець, доктор медичних наук, професор, ректор Карлового університету у м. Прага (Чеська Республіка), міністр юстиції Угорщини, доктор юридичних наук, професор Ласло Трочані, Вальтер Ретцель-Кюрцдорфер, науковець у галузі здоров'я, ерготерапевт, лектор Інституту медичного менеджменту та науки про здоров'я Університету м.Байройт (Німеччина), Юрас Баніс – науковець у галузі фізики, президент Литовської академії наук, габілітований доктор наук, професор (Литовська Республіка), професор Карлового університету у Празі Владімір Матолін та інші поважні науковці.

Проведення активного обміну досвідом, забезпечення академічної мобільності стало можливим через правильну політику щодо залучення англійської мови у навчальний процес. У 2017 році УжНУ приєднався до виконання проекту «Англійська мова для університетів», значна частина викладачів прослухали тренінги від лекторів Британської ради, а після проходження тесту ARTIS отримали сертифікати, що підтверджують рівень знання англійської мови. Вдалим став план Ужгородського університету – створити власний центр сертифікації.

Спільно із закордонними партнерами науковці проводять дослідження за підтримки міжнародних фінансових механізмів, протягом останніх років УжНУ успішно реалізував десятки міжнародних освітніх та науково-дослідних проектів за програмами Міжнародного Вишеградського фонду, Еразмус+ ТЕМПУС (ex-Темпус), Норвезького фінансового механізму, Прикордонного співробітництва Європейського Інструменту Сусідства та Партнерства: Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна, Польща-Україна-Білорусь, Румунія-Молдова-Україна та інших.

За програмою Європейського Союзу TEMPUS реалізовувалися два проекти. Мова йде про ініціативи «Інноваційні лабораторії: використання відкритих інноваційних навчальних платформ та дослідницької діяльності в освіті для підприємств з метою розширення участі та інноваційного потенціалу університетів в постсоціалістичних суспільствах» та «Сприяння трикутнику знань у Білорусі, Україні і Молдові».

У рамках функціонування Вишеградського фонду реалізовувався проект «Інноваційний університет – інструмент інтеграції у європейський освітній і науковий простір».

У 2015-2017 році університет разом з науковими установами Словаччини розпочав роботу над проектами в рамках програми Норвезького фінансового механізму «Міжнародне співробітництво»: «Обмін ноу-хау для кращого управління шенгенським кордоном між Словаччиною та Україною, Норвегією та Росією»; «Через комунікацію до процвітання словацько-українського прикордонного регіону (COPELU)»; «Інноваційно-освітні методи для підтримки партнерства – Innov Educ»; «Міжнародне молодіжне спортивне партнерство». В той період УжНУ здійснював виконання проектів у рамках транскордонної програми «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» за темами: «Система космічного захисту від надзвичайних ситуацій – транскордонна система для передбачення надзвичайних природних явищ на основі використання супутникових технологій в Угорщині, Словаччині, Румунії та Україні»; «PI@NETour – Створення науково-туристичного продукту та мережевої інфраструктури для наукового туризму в прикордонних регіонах Марамуреш та Закарпаття»; «Інтерактивна інституційна співпраця. Історія, традиції і культура без кордонів».

Із метою забезпечення інтеграції вітчизняного сектору наукових досліджень у європейський дослідницький простір та підтримки реалізації Рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт-2020» в УжНУ створено Національний контактний пункт за пріоритетними напрямками «Харчова безпека, стале сільське господарство, морські дослідження та біоекономіка» та «Здоров'я, демографічні зміни та добробут» .

До цілей та завдань міжнародних проектів, що наразі виконуються в університеті належать: дослідження проблем толерантності на кордонах Європи; модернізація вищої журналістської освіти в Україні, інтернаціоналізація стандартів підготовки медіафахівців; посилення провідних європейських науково-дослідних інфраструктур; розширення оперативної системи «Аварійна космічна система» для моніторингу небезпечних природних і техногенних геопроектів у прикордонному регіоні Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна; сприяння розвитку ремесел та гастрономії як відповідних компонентів культурного надбання Карпатського євросереєвона.

Продовжуються заходи міжнародного проекту науковців кафедри твердотільної електроніки з/с інформаційної безпеки фізичного факультету. Серед завдань проекту «Посилення провідних європейських науково-дослідних інфраструктур», у рамках програми «Горизонт-2020» є облаштування спеціалізованої фізичної лабораторії. У 2018 році, за активної підтримки чеських партнерів, у ДВНЗ «УжНУ» встановлено лабораторну установку для Оже-електронної спектроскопії. Проект втілюється через роботу консорціуму CERIC-ERIC, до міжнародних партнерів якого належать установи Чеської Республіки, Італії, Австрії, Словенії, Сербії та Румунії.

Проект за напрямом «Розвиток потенціалу вищої освіти» програми Європейського Союзу ЕРАЗМУС+ К2. (ex-Tempus) реалізовує колектив кафедри журналістики. Назва проекту DESTIN – «Журналістська освіта задля демократії в Україні: розробка стандартів, доброчесність та професіоналізм». Основна мета проекту – модернізація вищої журналістської освіти в Україні, інтернаціоналізація стандартів підготовки медіафахівців, налагодження довгострокової співпраці викладачів та експертів країн-партнерів, культивування європейських принципів вищої освіти і журналістської діяльності. Проект спрямовано на вдосконалення журналістської освіти – оновлення навчальних планів і програм з журналістики в Україні (бакалаврат+магістратура), їх наближення до стандартів ЄС, покращення працевлаштування студентів-журналістів, їхньої міжнародної мобільності та поширення медіаграмотності в суспільстві. У Консорціумі спільно працюють науковці провідних українських вишів та університетів Великої Британії, Швеції, Австрії, Нідерландів, Польщі.

У 2018 році науковці Ужгородського університету долучилися до виконання проекту уже діючого консорціуму та реалізовували проект: «Мережа інновацій та знань про короткі ланцюжки постачання», фінансований в рамках Європейської програми з досліджень та інновацій «Горизонт-2020». У Консорціумі спільно працюють науковці провідних наукових установ та університетів Італії, Бельгії, Сербії, Чехії, Угорщини, Австрії, Польщі, Словаччини та ін.

Проект під назвою «Толерантність на кордонах Європи» здійснюється у рамках Програми підтримки Східного партнерства. Завданням проекту є дослідження реальної сьогоденної ситуації, науково-експертне та практичне обґрунтування результатів, створення інституційних умов міжрелігійного, міжкультурного та міжнародного діалогу та співробітництва, сприяння форматам згуртованості та співробітництва на основі спільних цінностей та практик. Проект реалізовується науковцями кафедри політології та державного управління та інститутом релігійних студій УжНУ спільно з німецькими партнерами з Університету імені Людвіга-Максиміліана у Мюнхені (ФРН).

Норвезький проєкт під назвою «Перепідготовка і соціальна адаптація військовослужбовців та членів їх сімей в Україні» Ужгородський національний університет виконував спільно з Норвезьким університетом NORD. Основу проєкту «Україна – Норвегія» становить професійна перепідготовка цільової групи на цивільні спеціальності, що користуються попитом на ринку праці України, сприяння учасникам проєкту у правовій та соціальній адаптації до умов життя у громадянському суспільстві.

Ужгородський національний університет став Асоційованим партнером проєкту «European Early Innovators Initiative», що фінансується Фондом стратегічних проєктів Дунайського регіону, ініційованим компетентними суб'єктами з 4 країн (Румунії, Італії, України та Словаччини). У грудні 2018 в м. Трієст (Італія) проходив міжнародний семінар-тренінг «Training and presentation of scientist business ideas», у якому взяли участь студенти, переможці конкурсу інноваційних ідей «Стартап УжНУ– 2018».

За програмою транскордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства HU-SK-RO-UA 2014-2020 нещодавно стартував проєкт «Розширення оперативної системи «Аварійна космічна система» для моніторингу небезпечних природних і техногенних геопроцесів у прикордонному регіоні Угорщини-Словаччини-Румунії-України». Партнери проєкту: Університет ім. Павола-Йожефа Шафарика у м. Кошице (Словаччина), Технічний університет у м. Клуж-Напока (Румунія), Університет технологій та економіки в м. Будапешт (Угорщина), Обласна рада Саболч-Сатмар-Берег (Угорщина). Проєкт має на меті зменшення соціальних та економічних втрат, а також ризиків для здоров'я та життя людей, спричинених стихійними лихами в цільовому регіоні завдяки комплексній оцінці загроз та ризиків у Карпатському регіоні та детальному моніторингу деформацій поверхні землі в транскордонних районах Угорщини, Словаччини, Румунії та України.

Розпочалася реалізація проєкту «Промоція ремісництва і гастрономії як невід'ємних складових культурної спадщини Карпатського євро регіону – **КРА'ГАС**» в рамках програми транскордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства. Міжнародні партнери проєкту: Університет Бабеш-Бойї (Румунія), Торгово-промислова палата повіту Марамуреш (Румунія), Університет м. Мішкольц (Угорщина), Торгово-промислова палата області Боршод-Абауй-Земплін (Угорщина). Метою проєкту є розвиток транскордонної співпраці в регіоні завдяки просуванню ремесел та гастрономічної культури як невід'ємних складових культурної спадщини Карпатського євро регіону, що дасть змогу зблизити місцеві спільноти та усунути межі між членами ЄС – Угорщиною і Румунією та їхнім сусідом – Україною.

Отримано грант за програмою транскордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства стосовно дослідження теми: «Нові

енергетичні рішення у Карпатському регіоні». Склад міжнародного партнерства: Обласна рада Саболч-Сатмар-Берег (Угорщина), Університет ім. Штефана чел Маре в Сучаві (Румунія), Кошицький технічний університет (Словаччина), Університет м. Ніредьгаза (Угорщина). Реалізація проекту розпочнеться у травні 2020 року. Спільна Операційна Програма Румунія-Україна 2014-2020 розпочала фінансування проекту «Партнерство для геномних досліджень в Україні та Румунії». Іноземним партнером у проекті виступатиме Університет ім. Васіле Голдіш у м.Арад (Філія у м.Сату-Маре), Румунія. Експерти Спільної Операційної Програми Румунія-Україна 2014-2020 також підтримали проект «Розумна енергія транскордонного співробітництва», за співпраці з Університетом ім. Штефана чел Маре в Сучаві (Румунія).

Розуміння процесів інтернаціоналізації в освіті та науці Ужгородський національний університет демонструє через інтеграцію міжнародного виміру у викладання та навчання, проведення наукових досліджень. У цьому ключі академічна мобільність стала важливим фактором розвитку міжнародної співпраці у сучасному світі. Отже, відзначимо, що освітньо-наукова діяльність, ґрунтуючись на соціокультурній, політичній, економічній та академічній складових, здійснюється доволі ефективно. Проте іноді завеликий територіальний масштаб спричиняє труднощі у багатосторонніх контактах, а співпраця переважно зводиться до двостороннього формату. Інтернаціоналізація освіти в регіоні сприймається як процес інтеграції міжнародного виміру у здійсненні наукових досліджень, у розробці освітніх стратегій, спрямованих на формування глобального мислення молоді з урахуванням перспектив розвитку сучасного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Міжнародний консорціум університетів. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/consortium/>
3. Національний Еразмус + офіс в Україні. URL: <http://erasmusplus.org.ua/>
4. Положення про академічну мобільність студентів у ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Затверджено наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» №379/01-17 від 25.02.2016 року. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/10>
5. Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» затверджене постановою КМУ від 12.08.2015р. №579. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248409199>
6. Danube Rector's Conference. URL: <https://www.drc-danube.org/>

7. The Bologna Process 2020. The European Higher Education Area in the new decade. Communique of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Leuven-la-Neuve, 28-29 April. URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-675_en.htm

8. Magna Charta Universitatum. URL: <http://www.magna-charta.org/about-us>

REFERENCES

1. Zakon Ukrayiny «Pro vyshhu osvitu» vid 01.07.2014 r. [The Law of Ukraine "On Higher Education"]. (2014). Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].

2. Mizhnarodnyy konsortsium universytetiv [International Consortium of Universities]. (n.d.). uzhnu.edu.ua. Retrieved from <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/consortium/> [in Ukrainian].

3. Natsionalnyi Erasmus+ ofis v Ukraini [Erasmus + office in Ukraine]. (n.d.). erasmusplus.org.ua. Retrieved from <http://erasmusplus.org.ua/> [in Ukrainian].

4. Polozhennia pro akademichnu mobilnist studentiv v DVNZ «Uzhhorodskyi natsionalnyi universytet». Zatverdzheno Nakazom rektora DVNZ «UzhNU» №379/01-17 vid 25.02.2016 roku [Regulations on Academic Mobility of students at SU "Uzhhorod National University". Approved by the order of the rector of State University "UzhNU" № 379 / 01-17 dated 25.02.2016]. (n.d.). uzhnu.edu.ua. Retrieved from www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/10 [in Ukrainian].

5. Polozhennia pro poriadok realizatsii prava na akademichnu mobilnist» zatverdzheno postanovoiu KМУ vid 12.08.2015r. №579 [Regulations on the procedure for implementing the right for academic mobility "approved by the CMU resolution dated August 12, 2015 №579]. (n.d.). kmu.gov.ua. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248409199>

6. Danube Rector's Conference. (n.d.). drc-danube.org. Retrieved from <https://www.drc-danube.org/> [in English].

7. The Bologna Process 2020. The European Higher Education Area in the new decade. Communique of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Leuven-la-Neuve, 28-29 April. europa.eu. Retrieved from http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-675_en.htm [in English].

8. Magna Charta Universitatum. (n.d.). magna-charta.org. Retrieved from <http://www.magna-charta.org/about-us> [in English].